

ONZE RUBRIEK VOOR BEGINNERS: DE PAROCHIEREGISTERS. EEN VERKENNING

In de eerste bijdrage over onze 'parochieregisters' willen we het houden bij een praktische verkenningronde. Je hebt als genealoog een tijdlang geworsteld met alle mogelijke akten uit de moderne Burgerlijke Stand. Sommige akten verwezen reeds naar data van voor de invoering van de BS. Nemen we bvb. de huwelijksakte van onze rechtstreekse voorouder, Antonius Roelstraete die op 24 november 1812 in Ooigem trouwde met Isabella Bulcaen, even onder ogen. Daaruit vernemen we dat hij 31 jaar is, zoon van Nicolas Roelstraete en Marie Catherine Scherpereel, beiden overleden in Ooigem, respectievelijk op 15 vendémiaire jaar VII van de Franse Republiek en op 17 september 1812. Alhoewel deze akte geen precieze data geeft voor het ancien regime, laat ze ons toch toe om verdere opzoekingen te doen in de parochieregisters. Je kan deze z.g. parochieregisters gerust aanzien als een soort Burgerlijke Stand bijgehouden door de geestelijkheid.

Hoe gaan we nu verder te werk ?

- 1) We zoeken uit waar de alfabetische tafels (klappers, indices) op de parochieregisters zich bevinden. We kunnen deze alleen raadplegen in kopie of op microfilm.
- 2) De gegevens uit de klappers laten ons soms al toe een eerste gezin te reconstrueren.
- 3) Met deze gegevens gaan we nu de akten zelf opzoeken in het Rijksarchief (1). Originele registers zijn niet meer te raadplegen (2), zoals bekend werden de meeste registers overgebracht naar het RA in Beveren-Waas. In de huidige situatie moeten we ons tevreden stellen met kopieën of met de microfilms.

Uit de opzoekingen die we al verrichtten in de registers van de Burgerlijke Stand weten we uiteraard waar Ooigem ligt. Dit is vanzelfsprekend een elementair gegeven. Misschien kan het toch geen kwaad om iets meer te vernemen over de gemeente die de bakermat van onze familie blijkt te zijn bij deze stand van de opzoekingen. We gaan even het standaardwerk raadplegen van H. HASQUIN (red.), *Gemeenten van België. Geschiedkundige en administratief-geografisch woordenboek*, in 1980 uitgegeven door het Gemeentekrediet van België. In deel 2 kijken we onder Ooigem. We lezen er dat Ooigem behoorde tot het graafschap Vlaanderen, meer bepaald tot de kasselrij Kortrijk (3); in de Franse tijd ligt Ooigem in het Leiedepartement, daarna maakt het deel uit van de provincie West-Vlaanderen, arrondissement Tielt; na de samenvoeging van de gemeenten wordt Ooigem een deel van de entiteit Wielsbeke (1977). Kerkelijk behoorde Ooigem achtereenvolgens tot de bisdommen Doornik, Gent (1559) en Brugge (1834). Willen we ons verder

-
- (1) Behalve in het Rijksarchief kan men voor een gedeelte van o.m. West- en Oost-Vlaanderen de akten op microfiche raadplegen in het Vlaams Centrum voor Genealogie en Heraldiek, Kronevoordestraat 2A in Handzame. Een lijst van hetgeen te raadplegen is kan men vinden in Jaarboek 4 (1989) uitgegeven door het centrum.
 - (2) Met uitzondering van enkele zeldzame gevallen waar deze registers zich nog op de gemeente zelf bevinden. Maar ook hier zal men meestal alleen kopieën of films te zien krijgen.
 - (3) Uit andere bronnen weten we dat Ooigem verder deel uitmaakte van de Roede van Harelbeke.

oriënteren over de geschiedenis van de gemeente dan is er de bibliografische verwijzing naar E. HUYS, P. DEBRABANDERE, De geschiedenis van Oyghem, in: *Handelingen van den Kon. Geschied- en Oudheidkundigen Kring van Kortrijk*, 2de reeks, dl. 16 (1937), p. 1-136 (4). Nog meer gegevens kan men eventueel opzoeken in E. GUYOT (ed.), *Dictionnaire des communes de Belgique. Woordenboek der Belgische gemeenten. Lexicon der Gemeinden Belgiens. Dictionary of the municipalities of Belgium*, Brussel, 1997. Hieruit blijkt dat Ooigem behoort tot het gerechtelijk kanton Oostrozebeke.

Voor ons is het wel gemakkelijk dat al de geciteerde werken in onze bibliotheek steken, maar je kan ze ook raadplegen in de leeszaal van het Kortrijkse Rijksarchief of in de stedelijke bibliotheek aldaar. De geografische bepaling van een gemeente is noodzakelijk om het ressort van het Rijksarchief op te sporen waartoe de gemeente behoort. In ons geval was het al duidelijk dat we ons best tot het Rijksarchief Kortrijk konden wenden.

Waar raadplegen ?

Reeds van uit de luie zetel thuis kunnen we een en ander opsnoeren in verband met de Ooigemse parochieregisters. Een onmisbaar instrument voor onderzoek in de parochieregisters is nog altijd: H. DOUXCHAMPS & R. TEFNIN, *Repertorium der oude parochieregisters in België / des anciens registres paroissiaux en Belgique / der ehemaligen Pfarregister in Belgien*, Brussel, 1985. Alhoewel niet meer relevant met betrekking tot de huidige bewaarplaats van de originele registers heeft dit repertorium niets van zijn belang ingeboet. We vernemen hieruit dat de vroegere bewaarplaats het RA in Kortrijk was, dat de doopsels en huwelijken aanvangen in 1628, de overlijdens in 1624. Er worden leemten gemeld in de doopsels in 1642, de jaren 1645 tot 1646 en 1666 tot 1667; voor de huwelijken ontbreken de jaren 1639-1651 en 1664-1667 en voor de overlijdens de jaren 1632-1651, 1653-1656, 1659-1660, 1665-1667 en 1669-1675. We weten dus alvast dat we geen gegevens in die jaren moeten gaan zoeken ! Dezelfde gegevens kunnen we ook vinden in E. WARLOP, N. MADDENS, *Inventaris van de parochieregisters*, ARA, Brussel, 1973. Ook hier steken we heel wat bijkomende informatie op. In de 'Eerste reeks' zijn er slechts twee delen in de Ooigemse parochieregisters. Deze beschikken over alfabetische klappers opgemaakt in 1825-1830. Wat eerder uitzonderlijk is. Het tweede register bevat ook lijsten van Vormelingen uit de jaren 1677, 168?, 1701, 1721, 1730, 1740, 1743, 1750, 1755, 1762, 1766, 1769, 1773, 1778, 1788. De eerste reeks kan alleen op microfilm geraadpleegd worden (5). De tweede reeks omvat twee nummers: het eerste bevat alleen de jaren 1652/1656/1668 (komende uit het archief van de Kerkfabriek van Ooigem), het tweede dat de jaren 1759-1797 omvat. De tweede reeks werd om veiligheidsredenen overgebracht naar

(4) In het: Repertorium van de lokale en regionale verenigingen en tijdschriften voor geschiedenis, archeologie en folklore, in: *Het tijdschrift van het Gemeentekrediet*, 46 (1992), nr. 181 kan men vinden dat Wielsbeke, waartoe Ooigem behoort, een heemkundige kring heeft, nl. de Juliaan Claerhout-Kring dat een eigen tijdschrift heeft m.n. Leiesprokkels, vanaf 1982 driemaandelijks, vanaf 1989 als jaarboek.

(5) We kunnen deze microfilms zowel in het RA Kortrijk als het RA Brugge raadplegen. Sommige PR zijn in kopie te consulteren. Dit is dus niet het geval voor Ooigem.

het Algemeen Rijksarchief in Brussel waar ze geïncorporeerd werden in de verzameling 'Dubbels van de kerkregisters en indices van kerkregisters van West-Vlaanderen'. Deze kunnen niet meer ingezien worden.

Daar we de registers alleen op microfilm kunnen raadplegen is het wellicht interessant om vooraf de nummers op te sporen. Als je over een internetverbinding beschikt, kan ook dat thuis gebeuren. Je surft naar: <http://clavis.arch.be/dn>. Je kan op deze webstek van het ARA alle nrs van microfilms van parochieregisters opsporen. Je hoeft alleen de naam van de gemeente of parochie in te tikken. Ooigem behoort tot de Sint-Brixiusparochie. We zien er dat de akten zelf te vinden zijn onder de nrs. 0293106 en 0293107. De tafels kan men eveneens vinden onder het nr. 0293106.

De alfabetische tafels

Een ervaren zoeker is natuurlijk vertrouwd met het begrip 'tafel' of 'klapper'. Voor een beginnening is dat misschien iets nieuws. Wel leerde hij reeds de jaarlijkse tafels en de tienjaarlijkse tafels op de registers van de Burgerlijke Stand kennen. De klappers op de parochieregisters werden van 1875 af opgesteld op last van de gemeentebesturen. Dit was een gevolg van een verzoek van de Senaatscommissie Binnenlandse Zaken die vroeg om maatregelen uit te werken voor het bewaren en indexeren van de parochieregisters in ons land. De gemeenten maakten de indices op in twee exemplaren: één voor de gemeente en één voor de griffie van de recht-bank van eerste aanleg waaronder de gemeente ressorteert.

- Wat is de waarde van deze klappers ?

Onze klappers op de PR werden ons in ieder geval door het buitenland benijd. Daar kenden ze dergelijke klappers niet. Maar hoe nuttig dit instrument ook mag zijn, men mag ook hier de waarde niet overdrijven. De klappers werden meestal opgesteld door ambtenaren van de Burgerlijke Stand of door andere gemeentebedienden. De waarde hangt dus af van hun werklust, hun zorgvuldigheid en van hun kennis van het oud schrift. Vooral dit laatste liet nogal eens te wensen over. Een middelje om dit te toetsen is gewoon eens te kijken achteraan in de klappers. Hier vinden we de lijsten van de onbekenden, de x'en of de 'illésibles'. Sommige ijverige zoekers hebben wel eens deze lijsten aangevuld of verbeterd.

Niet alle tafels werden op dezelfde manier opgesteld. Hoewel de meeste zuiver alfabetisch zijn, respectievelijk op alle in de akten voorkomende doopsels, trouws of overlijdens (begravenissen) zijn er ook tafels die tienjaarlijks werden opgesteld. Soms werden naast de naam van de dopeling ook de namen van de ouders vermeld. Dit is bvb. (gelukkig voor ons dan !) het geval met de tafels van Ooigem.

- Waar kan men deze alfabetische tafels consulteren ?

- 1) Op microfilm: in het geval van Ooigem dus zowel in het RA Brugge als Kortrijk.
- 2) In kopie: alleen in het RA Kortrijk vindt men de kopieën van de tafels van Ooigem (vooraan in de microfilmzaal). Reden is natuurlijk dat Ooigem uiteindelijk tot het ressort van het RA Kortrijk behoort. Toch is er nog een andere mogelijkheid. Als we onze opzoeken eens willen combineren met een dagje aan zee, dan kunnen we de kopieën van de tafels van de parochieregisters van West-Vlaanderen allemaal vinden in het Provinciaal VVF-centrum voor familiegeschiedenis in Oostende (Kanunnik Dr. L. Colensstraat 6). Zeker gemakkelijker als men er direct de omliggende gemeenten wil op nakijken. Voor andere gemeenten komen dan

ook andere VVF-centra in aanmerking. Iedereen moet voor zijn streek uitmaken welk centrum het best geschikt is (6). Maar misschien kunnen we de tafels ook thuis raadplegen? In de *Fondscatalogus 2002*, uitgegeven door het Algemeen Rijksarchief (te bekomen in alle Rijksarchiefdepots) vinden we in de lijst met 'Toegangen genealogie' onder reeks I de beschikbare indices parochieregisters. Vooral voor het ressort van het RA Kortrijk zijn heel wat indices beschikbaar. Zo werden de indices voor Ooigem in 1990 uitgegeven. (Publicatie 1409, 5 euro). De aanschaf bespaarde ons in ieder geval heel wat tijd.

In de volgende bijdrage zullen we ons meer op de parochieregisters zelf richten. Ik zou zeggen: begin maar eens met de tafels. Noteer zoveel mogelijk de gegevens op steekkaarten. Beperk je zeker niet tot de rechtstreekse voorouders. In ons geval loonde het zeker de moeite alle naamgenoten te noteren, dit waren dan ook allemaal leden van de familie. In de klappers van Ooigem vinden we zonder moeite alle kinderen van Nicolaus Franciscus Roelstraete en Maria Scherpereel terug. We maakten voor iedere naam alvast een steekkaart, dit bespaarde heel wat tijd in de volgende fase toen we de registers zelf raadpleegden. We klasseren onze steekkaarten voorlopig chronologisch. Ook dit zal tijd besparen als we eenmaal de akten zelf onder handen nemen. Op de steekkaart van de geboorte van onze Antonius kunnen we voor we de registers zelf raadplegen reeds het volgende noteren: naam en voornaam, naam van de vader, van de moeder, datum van de akte (opgepast dit is niet altijd de datum van de geboorte!) en een cijfer dat verwijst naar de genummerde folio's in de registers (7).

Fragment uit de klapper van de doopsels van Ooigem (8)

Nog enkele tips vooraf

- De akten in de parochieregisters zijn bijna uitsluitend in het Latijn. Een grondige kennis van deze taal is wel niet nodig. Maar misschien kan je thuis wat oefenen. Als je op internet bent aangesloten vind je o.m. een cursus Latijn op volgend adres: www.koxkollum.nl/. Aanschaf van een woordenboekje Latijn-Nederlands is geen overbodige uitgave (9)!

(6) Ons nationaal centrum gaf o.m. een brochure uit *Inventaris parochieregisters VVF-Centrum Antwerpen*.

(7) Deze nummering werd aangebracht voor men overging tot het klapperen van de registers. Dit was meestal in het eerste exemplaar, maar soms ook in het dubbel. Dit kan als gevolg hebben dat deze nrs. wel eens ontbreken op de microfilms.

(8) Zie ook onze handleiding p. 300.

(9) Voor een lijst zie J. ROELSTRAETE, *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Vlaanderen*, Roeselare, 1998, p. 255-256. Voor cursussen 'Oud schrift' zie pp. 270-271.

- Beperk je bij het lezen niet tot de ene akte die je zoekt. Wil je vertrouwd geraken met het schrift van de pastoor of zijn assistent die de akten neerpent lees dan eens enkele bladzijden in het betreffende parochieregister.
- Als men zich uitsluitend baseert op de tafels dan ontsnappen de akten aan ons oog waar familieleden, ook voorouders, optreden als getuige bij doopsel of huwelijk. Onderzoek van aanverwante families kan heel belangrijk zijn om de gevreesde genealogische knoop te ontwarren.
- Langzamerhand kan men allerlei bronnen op internet vinden, wel zijn dit meestal bewerkte bronnen. Zo loont het de moeite om eens te zoeken op Ariadne (<http://connect.to/ariadne>). Op volgend adres is men volop bezig de huwelijksgegevens te plaatsen van de arrondissementen Rijsel, Kortrijk en Doornik: <http://archivesperso.free.fr/> of <http://www.histoire-wasquehal.com/>.
- Wie in het Brugse zoekt moet zeker het artikel van Wilfried Devoldere lezen over *De parochieregisters van het "Plattelandse" en het "Appendantse"* verschenen in het congresnummer van Vlaamse Stam (april 2002).

Johan Roelstraete